

NADÝMAVÉ POZNÁNÍ A MODLY, NA KTERÉ JSME SI UŽ ZVYKLI

11.2.2024, Kamil Vystavěl

1. Korintským 8,1-9: *Pokud jde o maso obětované modlám, víme, že `všichni máme poznání`. Poznání však vede k domýšlivosti, kdežto láska buduje. Jestliže si někdo myslí, že něco už plně poznal, ten ještě nepoznal tak, jak je třeba. Kdo však miluje Boha, je od něho poznán. Pokud tedy jde o to, zda se smí jíst maso obětované modlám, víme, že modly ani bohové tohoto světa nic nejsou a že jest jen jeden Bůh. I když jsou tak zvaní bohové na nebi či na zemi - jakože je mnoho takových bohů a pánů - my přece víme, že je jediný Bůh Otec, od něhož je všechno, a my jsme tu pro něho, a jediný Pán Ježíš Kristus, skrze něhož je všechno, i my jsme skrze něho. Ale všichni nemají toto poznání. Někteří jsou až podnes tak zvyklí na modly, že jedí toto maso jako oběti modlám; jejich svědomí je nejisté, a proto je poskvrněno. Pokrm nás Bohu nepřiblíží; nejíme-li obětované maso, nic neztrácíme, jíme-li, nic nezískáme. Dejte si pozor, aby se tato vaše svoboda nestala kamenem úrazu pro slabé.*

V apoštolské psaní slyším nejméně dvě téma, která stojí za naši pozornost – téma první: o lidském poznání a téma druhé: oběti modlám. Zvu Vás ke společnému přemýšlení o těchto dvou tématech, nejprve poznání.

1. Domýšlivé poznání

Cituji: *Všichni máme poznání, ale poznání vede k domýšlivosti.* Doslova tam stojí psáno: *Poznání nadýmá.* Samozřejmě nejde o zažívání v bříše. Je to míněno obrazně a znamená to zhruba toto: Když se člověk vzdělává, když proniká do různých obtížných poznatků, stává se, že se pak cítí tak nějak povznesený a povýšený nad ostatní, kteří třeba tak hluboké vědění dosud nezískali. Znáte takový pocit povznesenosti nad jiné? Uprímně řečeno, mně se to občas děje. Vybavuji si, jak na střední škole jsem se občas cítil nad některé spolužáky povznesen, poněvadž jim to trochu méně pánilo. A čím větší intelektuální převahu jsem vnímal, tím lákavější bylo ji maličko zneužít a z některého spolu-studenta si třeba udělat legraci. Takže sám za sebe mohu potvrdit, že poznání opravdu způsobuje nadýmání – nadutost a domýšlivost. Mít poznání v sobě ukrývá určitou moc a převahu na těmi, kdo poznáním nedisponují.

Apoštol Pavel, velký myslitel, studijní typ a teoretik, to nejspíš také znal. A proto pro všechny milovníky vědění (a speciálně pro všechny hloubavé a vzdělané evangelíky) přidává pozoruhodnou poučku: *Jestliže si někdo myslí, že už plně poznal, ten ještě nepoznal tak, jak je třeba.* Už jsem to pochopil, už jsem to prokouknul, už to vím a ovládám, mám to zmáknuté – takovou představu, takovou klamavou představu můžeme zažívat. Realita, svět, život je ovšem větší než moje mysl a moje poznání. Skutečnost je vždycky barevnější, složitější a komplexnější než naše představy o ní. A kdo si myslí, že svoje problémy, popř. problémy svých bližních pochopil, objal a prokoukl, tomu do plnosti poznání ještě leccos schází. Něco jsem snad pochopil, něčemu rozumím, ale to ještě není celek, ještě nerozumím plně. Nenechávejme se unést ani osálit příjemným nadýmavým pocitem plného poznání.

2. Přísada pro správné poznání

Aby to tolik nenadýmalo, Pavel do lidských znalostí, chápání a poznávání přimíchává jednu další ingredienci. Podstatnou přísadu, bez které by to nebylo ono – a tou je láska. *Všichni máme poznání. Ale poznání vede k domýšlivosti, kdežto láska buduje.*

Co myslíte, milí moudří a vzdělaní lidé, milé sestry a milí bratři, nepopletl náhodou Pavel jablka s hruškami? Poznávat a mít rád jsou přece hodně odlišné činnosti, nezdá se Vám? Proč bychom měli do škol, knihoven a vědeckých pracovišť motat ještě další veličiny, dokonce takové jako je láska?

Je známo, že to, co posouvá lidské poznání milovými kroky kupředu, není láska, nýbrž právě naopak nenávisť, souboj, válečné konflikty, neodolatelná touha ovládnout a získat převahu. Zatímco veličiny jako láska, ohleduplnost, uctivost k tomu, co poznáváme, takové veličiny spíše proces poznávání brzdí a komplikují. Tisíce a statisíce drsných, krutých, namnoze nelidských experimentů a zkoumání se dělo a posouvalo lidské poznání vpřed jen díky tomu, že se lidem podařilo proces lásky a proces poznání striktně oddělit a nemíchat dohromady.

Apoštol Pavel nás však učí, že je nezbytné to smíchat a udržet jedno s druhým pohromadě. Dokonce tvrdí, že bez budující lásky se i hluboké poznání stává nejen nadýmavé a smradlavé, ale dokonce je zbytečné a marné. Tak čteme v tomtéž dopise o 5 kapitol dále: 1Kor 13,2: *Kdybych měl dar prorocství, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všechno poznání, ano kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nejsem nic . Bez lásky, ač bych byl profesor, úžasný vědec a vzdělanec, bez lásky nejsem nic.*

Tolik bych pověděl k tématu lidského poznání. A teď prosím se zaměřme na téma druhé - oběti modlám.

3. Modly kdysi

Pokud jde o maso obětované modlám... Pokud tedy jde o to, zda se smí jíst maso obětované modlám, víme, že modly ani bohové tohoto světa nic nejsou a že jest jen jeden Bůh. – Modly a oběti. Téma dávno zastaralé a

neaktuální. V Korintě ovšem patrně jiné maso než to z rituálně zabíjených zvířat v pohanských chrámech a tedy úzce propojené s pohanskou modloslužbou – jiné maso k sehnání zkrátka nebylo. A křesťané řešili dilema: Jíst, nebo nejíst? Kupovat, nebo nekupovat? Podílet se na pohanské náboženské praxi, nebo se jí co největším obloukem vyhnout? Byl to etický a zároveň vyznavačský problém či otázka. Apoštol k tomu dodává důležitou podrobnost: *Někteří [z křesťanů / z bratří a sester ve víře] jsou až dodnes tak zvyklí na modly, že jedí toto maso jako [skutečně] oběti modlám.* A to vše navzdory vědění, že modly nic neznamenají.

Je to vlastně docela zvláštní a pozoruhodný úkaz. Ve starověku patrně neexistovala obyčejná jatka a obyčejní řezníci, tak jak to známe my. Na světě byly chrámy a kněží - a zvířata poráželi oni z našeho pohledu asi dost neobvyklým rituálním způsobem. Byli na to takto zvyklí, tak se to prostě dělalo. Dodejme k tomu, že pohané si v dávné minulosti zvířat alespoň natolik cenili, že když mělo dojít k porážce, tak se zabíjačka zpravidla spojovala s určitými bohoslužebnými úkony, nemohla se dělat kdekoli, kýmkoli a jakkoli. Jako kdyby lidé tenkrát lépe chápali, že i na životě zvířete je něco posvátného a že nelze usmrtit ho jen a pouze kvůli lidské chuti na maso.

4. Modly dnes

Tak tomu ovšem bylo kdysi. Současné zvyklosti jsou výrazně odlišné. My dnes nejsme ani tak zvyklí na modly a pohanské chrámy, ale na pohodlíčko a dobré jídlo si potrpíme. Maso bylo a je symbolem blahobytu. Dříve to byli boháči, kdo si mohl dovolit časté zabíjačky a téměř každodenní masitou stravu. Dřívější luxus ovšem v současnosti je standardem. Žijeme v dostatku a v nadbytku, dokladem toho je, že maso se stalo úplnou samozřejmostí. Jaképak obřady, jaképak zdržování, jaképak posvátné úkony kolem porážky zvířat! Dnes se maso ve velkém vyrábí a za poměrně příznivou cenu prodává.

Přemýšlel jsem tedy o tom, co je modlou současnosti. A vychází mi, že tou modlou je dobré bydlo. Chceme se mít dobře a vůbec by nevadilo, kdybychom se měli ještě o malý kousek lépe než doposud. Představa, že by se naše životní úroveň trochu snížila a poklesla, že by třeba elektřina nebyla kdykoli dostupná, že by nebyl tak velký přísun masa a vůbec potravin, že by pohonných hmot do vozidel bylo k dostání jen omezené množství, nebo dejme tomu že by pitná voda začala být vzácná a museli bychom přestat ji splachovat na záchodech... takové představy se jednomu asi příliš nelíbí.

Zvykli jsme si na modlu pokroku, zvykli jsme si na modlu blahobytu. Kdo by si nezvykl? A raději se příliš nepídíme po tom, kdo nebo co se stalo obětí našeho pohodlíčka a dobrého bydla. Raději moc nezjišťujeme, jak je možné, že maso a oděvy, nafta, elektřina a voda jsou tak levné, tak dostupné a že jsou nám k dispozici v tak velkém množství.

5. Vyznavači Kristovi

První generace korintských křesťanů byla zvyklá na modly a hledala cestu, jak své návyky změnit. Pro některé to znamenalo, že si řekli: Ve srovnání s mocným Stvořitelem a s jeho Synem, Ježíšem Kristem, který zvítězil dokonce i nad smrtí, ve srovnání s tím modly nejsou nic, jsou bezmocné, jsou maličké a bezvýznamné. Inu, pojďme nakupovat a jíst maso z pohanských chrámů. Vždyť *jídlo nás Bohu nepřiblíží. Nejíme-li obětované maso, nic neztrácíme, jíme-li, nic nezískáme.* Je to jedno, jsme v této věci svobodní. Někteří jiní křesťané ovšem modly chápali jako konkurenty vůči nebeskému Otci, který z lásky k nemocným a ztraceným lidem vydal do lidských rukou svého Syna, zaplatil opravdu mnoho. A proto je nezbytné, abychom všechna konkurující božstva rázně odsunuli, vykázali pryč a odmítli jejich nároky na nás, i když tím třeba přijdeme o voňavou sváteční pečínku.

My jsme zvyklí na jiné modly a jiné nabídky, než byly ty starověké. Ale máme slyšet podobně jako kdysi naši bratři a sestry v Korintu, že blahobyť a pohodlíčko nás k Bohu nepřiblíží. Jestliže vycházíme vstříc aktuálním standardům živobytí, nic podstatného tím nezískáme. A jestliže kulturu dobrého bydla odmítáme, jestliže navzdory všem trendům a možnostem se spokojíme s málem, nic podstatného tím neztrácíme.

Jedno je ovšem jisté: modla blahobytu je velmi mocná. Podepisuje se na nás, podepisuje se na našich dětech, na našich spoluobčanech. Vádí nás na různá místa, vábí nás dělat zvláštní rozhodnutí a činy. Jako konkurent a alternativa dobrého Boha, našeho nebeského Otce, nám tato modla slibuje štěstí, radost a naplněný život. Ve skutečnosti nás zavaluje obavami a nekonečnými starostmi, tichounce nakládá lidem nesnesitelná břemena, nenápadně vtouká do rodin klíny sváru, závisti, nespokojenosti, nevděku. A je na každém z nás, jaký postoj k této modle zaujmeme.

Závěr

Dobrá zpráva je, že nikdo z nás moci dobrého bydla nepatří. Patříme Ježíši Kristu, který osvobozuje naši mysl i naše ruce z pout špatných návyků a ode všech hnusných lidských model (srov. Ezechiel 36,25). Díky Bohu máme poznání, díky Bohu přijímáme úžasnou svobodu, díky Bohu věříme v moc lásky, která buduje pevné a krásné lidské společenství. To vše máme a to vše se děje skrze našeho Pána, ukřižovaného a vzkříšeného Krista.